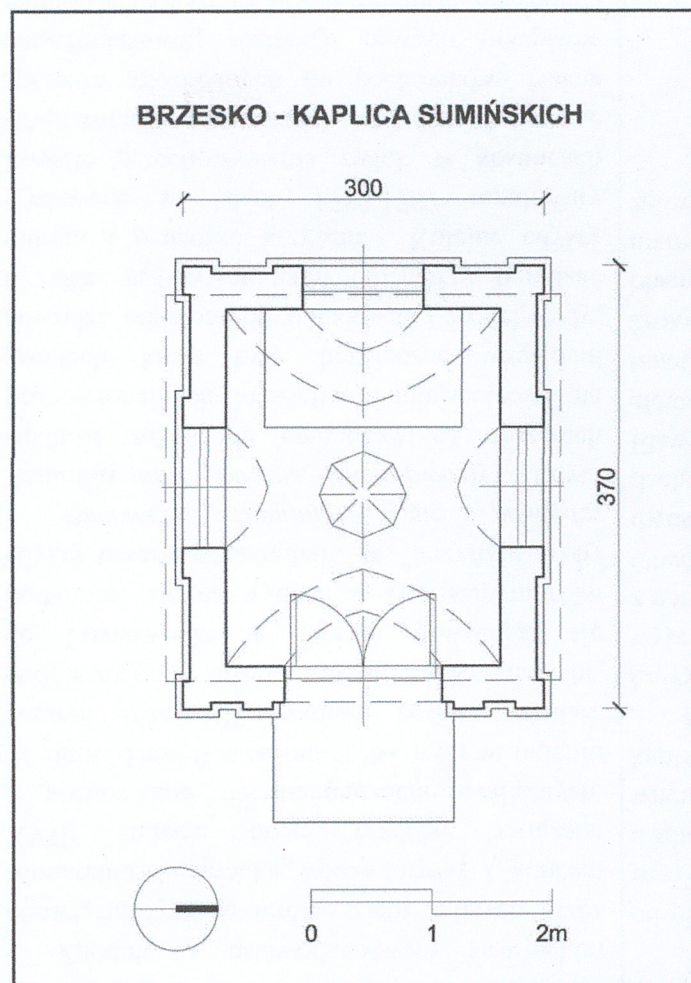

1. Obiekt KAPLICA NA CMENTARZU PARAFIALNYM	2. Czas powstania ok. 1904 r.	3. Miejscowość BRZESKO
--	---	--------------------------------------

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres nr hipoteczny	32-800 Brzesko ul. Kościuszki 9 dz. 1576
5. Przynależność administracyjna województwo powiat gmina	małopolskie Brzesko Brzesko
6. Poprzednie nazwy miejscowości	-
7. Przynależność administracyjna przed 01.01.1999 województwo	tarnowskie
8. Właściciel i jego adres	Parafia Rzymско – Katolicka p.w. NMP Matki Kościoła 32-800 Brzesko, pl. Św. Jakuba 1
9. Użytkownik i jego adres	j.w.
10. Rejestr zabytków	Cmentarz parafialny – A-1337/M z dn. 04. 08. 2013

Zgodnie z ustawodawstwem austriackim obowiązującym na terenie ziem zajętych przez Monarchię Austriacką wprowadzono z końcem XVIII stulecia nowe przepisy związane z pochówkami na cmentarzach parafialnych. W dniu Dnia 9 września 1784 roku w imieniu cesarza Józefa II, wydany został cyrkularz podpisany przez Józefa hr. Brigido i Krystiana hr. de Loveowolde w którym powołując się powołując się na wydane w tym samym roku edykty cesarskie zarządzili, że *"wszystkie groby i cmentarze znajdujące się pomiędzy 'osiadłościami' obrane być powinny"*. Edykt zakładał zakładanie cmentarzy na obszarach proporcjonalnych do wielkości miejscowości, na gruntach które były bezpieczne względem powodzi, oddalone od zabudowań i źródeł wody, a także nakazywał teren cmentarzy ogradzać murem i oznaczać krzyżem. Kolejne edykty wydawane w latach 1785-1787 regulowały kwestie przechowywania zwłok w kostnicach (trupiarniach) cmentarnych jak również kwestie sprzętów niezbędnych do pochówków. Nakaz natychmiastowej realizacji nowych przepisów napotykał jednak na liczne trudności związane z pozyskiwaniem gruntów pod cmentarze parafialne sytuowane poza zabudowa miast i wsi. W wielu miejscowościach przykościelne cmentarze funkcjonowały często do połowy XIX wieku. O najstarszych dziejach cmentarza parafialnego w Brzesku przy d. ul. Bocheńskiej (dzisiejsza ul. T. Kościuszki) nie wiele wiadomo.

c.d. wkł. 1.

Sytuacja. Kaplica usytuowana jest na cmentarzu parafialnym znajdującym się w pobliżu centrum miasta, na zachód od płyty brzeskiego rynku. Cmentarz przylega od południa do ciągu ulicy T. Kościuszki. Kapliczka umiejscowiona jest w jego środkowej części. Kaplica neogotycka, murowana z cegły, tynkowana, nakryta dachem dwuspadowym, krytym dachówką. Zbudowana na rzucie prostokąta, z krypta podziemną o ścianach ceglanych nakrytych stropem masywnym. We wnętrzu posiada skromny ołtarz z mensą ołtarzową i figura NMP wspartej o krzyż., pochodzącą zapewne z czasu budowy kaplicy.

Materiał, konstrukcja, technika.

Ławy fundamentowe wykonane z kamienia łamanego na zaprawie cementowo-wapiennej. Elewacje kaplicy tynkowane z wyprawionymi w cegle narożnikami i łukami otworów. Elewacja frontowa jednoosiowa, z wydatnym trójkątnym szczytem z narożami wyprawionymi w cegle. W płaszczyźnie szczytu fryz arkadowy i małe koliste okienko o obramieniu ceglany. Otwór wejścia smukły, ostrołukowy, wyprawiany w cegle. Łuk nadproża wsparty na wspornikach. W wejściu dwuskrzydłowa, metalowa bramka. Elewacje boczne tynkowane gładko, z ceglany narożnikami i łukami. Pod okapami dachów ceglane fryzy arkadkowe. Otwory okienne przeszklone szkłem kolorowym z oknami o drobnych podziałach. Elewacja tylna tynkowana i opracowana analogicznie do pozostałych. Posiada otwór okienny podobny do otworów elewacji bocznych. Ściany wewnątrz kaplicy tynkowane i białkowane. Nakryte sklepieniem kolebkowym o ostrym łuku i lunetach nad oknami. Posadzka z płytek ceramicznych. Dach kaplicy dwuspadowy, posiadający wieżbę drewnianą, krokwiową pokryta dachówką ceramiczną. W kalenicy dachu wydatna sześcioboczna wieżyczka na sygnaturkę, obita blachą i zwieńczona ostrosłupowym hełmem zakończonym kulą z krzyżem. Na ścinanie frontowej kaplicy umieszczone marmurowe tablice epitafijne członków rodzin Sumińskich i Ożegalskich. We wnętrzu znajduje się kilka starszych tablic żeliwnych. Kaplica nie posiada instalacji elektrycznej.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
ok. 48 m ³	zab.11,88 m ²	kaplica cmentarna	kaplica cmentarna
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
Zob. pkt 12.		Kaplica w trakcie przygotowania do prac remontowych..	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		Otoczyć opieką konserwatorską.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. Sąd Rejonowy w Brzesku. Wydział Ksiąg Wieczystych – dz. 1576 obr.001

22. Bibliografia

1. Jan Burlikowski, Kronika Miasta Brzeska 1385-1944, t. 4, Brzesko 2015.
2. Jerzy Wyczesany., Brzeskie nekropolie. „Brzeski Magazyn Informacyjny”, nr X, 1997.
3. Jerzy Wyczesany., Miasto za Styksem. „Brzeski Magazyn Informacyjny”, Nr XI, 2003.
4. Filip Jacek, Brzeskie Campo Santo. Dokument elektroniczny. Miejska Biblioteka Publiczna w Brzesku.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst

mgr inż. arch. Oskar Huniak 2017 r.

Imię, nazwisko, data, podpis

O. Huniak

plany, rysunki

j.w.

Imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotograficzne

j.w.

Imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów :

archiwum autora

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO!

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
BRZESKO	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Tekst + ilustracje dodatkowe.

c.d. pkt 13.

Prawdopodobnie cmentarz ten założony został pomiędzy 1785 a 1813 roku na części gruntów szpitala św. Ducha istniejącego przy kościele parafialnym a który ufundować miał w XV wieku bp Grzegorz z Sanoka, późniejszy arcybiskup lwowski. Informację taką zawierało pismo Ks. Antoniego Stachlewskiego proboszcza brzeskiego (1795-1825) przesłane do Urzędu Cyrkularnego w dniu 25 sierpnia 1813 roku. W 1850 roku na użytkowanym już cmentarzu wzniesiono murowaną kaplicę św. Krzyża posiadającą prawa mszalne. Jej fundatorem miał być brzeski mieszczanin i kupiec Stanisław Janiszewski. Ostatnie wzmianki o jej funkcjonowaniu pochodzą z ok. 1877 roku. Cmentarz posiadał również drewnianą kostnicę, która spłonęła podczas wielkiego pożaru miasta w dniu 5 sierpnia 1890 roku.

Dane uzyskane z wizytacji z 10 grudnia 1913 r. określają, że cmentarz umiejscowiony jest niedaleko od kościoła, i że jego obszar jest wystarczający. Ponadto dowiadujemy się z niej, że cmentarz otoczony jest murem, a znajdująca się na nim nowa kostnica jest w dobrym stanie. Z 1922 r. mamy informację o wydzielonym miejscu na pochówki nie ochrzczonych dzieci i samobójców. W 1925 r. cmentarz został powiększony. W tym celu od p. Bernackiej, Jana Jaworskiego i stowarzyszenia Bractwa Kryspinów nabyto 334 sążnie gruntu, za pieniądze uzyskane podczas poświęcenia dzwonów. Przyłączony do cmentarza teren ogrodzono betonowym murem oraz wybudowano mieszkanie dla grabarza. Cmentarz funkcjonował do 1973 roku. Obecnie chowani są na nim członkowie rodzin posiadających grobowce na cmentarzu.

Na cmentarzu spoczywają prochy wielu znakomitych obywateli miasta: burmistrzów, urzędników, artystów, lekarzy, aptekarzy, nauczycieli, księży wojskowych, mieszczan i szlachtę. Znajduje się tu wiele wybitnych dzieł kamieniarskich i rzeźbiarskich m in. takich kamieniarzy jak: lwowskiego rzeźbiarza Ludwika Makolandry (1874-1942), autora wielu nagrobków na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie; krakowskiego rzeźbiarza i kamieniarza Józefa Kuleszy(1859-1923), czy lokalnych twórców: bocheńskiego rzeźbiarza Wojciecha Samka (1861-1921) i Franciszka Lisaka (1874-1909).

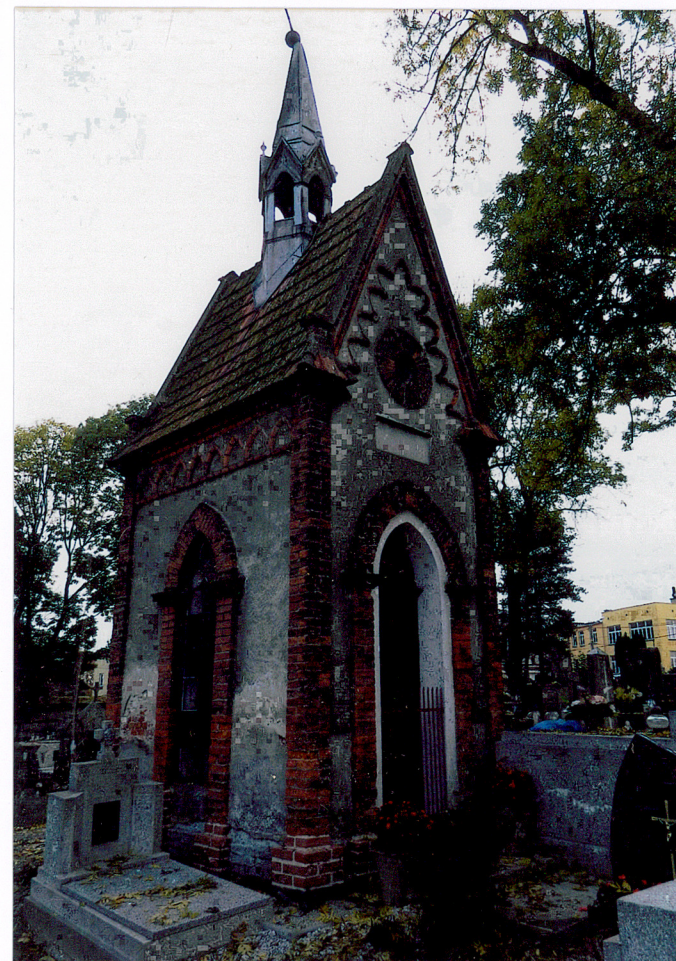
Na cmentarzu znajdują się kaplice grobowe rodów brzeskich. Jedną z najstarszych jest **neogotycka kaplica rodzin Sumińskich i Ożegalskich**. Jan Burlikowski, kronikarz brzeski pisał: „Według ustnego przekazu miał ją wybudować Jan Götz Okocimski II, który był zięciem hr. Artura Sumińskiego. (...) W podziemiach tej kaplicy zostali pochowani inni członkowie rodziny hr. Sumińskich: Zofia Trzcńska (wdowa po Antonim), Artur Edward (syn Artura i brat Zofii Götz Okocimskiej z domu hrabianki Sumińskiej), Julianna z Piwnickich (żona Artura Józefa).” Kaplica zbudowana miała być w 1904 roku wg projektu krakowskiego architekta i prof. Szkoły Techniczno-Przemysłowej w Krakowie Jana Andrzeja Tarczałowicza (1869-1923). Od czasu powstania nie była przebudowywana, spoczywają w niej prochy zmarłych z obydwu rodzin. W 2012 roku zawiązano Komitet Troski o Cmentarz Parafialny w składzie: Cecylia Jabłońska, Jacek Filip, Jerzy Wyczesany, Maria Babicz, Janusz Przybylski, ks. Józef Drabik. Podjął on trud prowadzenia prac związanych z renowacją cmentarza oraz wpisania go do rejestru zabytków w 2013 roku. W 2017 roku podjęto prace restauracyjne przy kaplicy sfinansowane przez rodzinę Ożegalskich i ze środków Samorządu Województwa Małopolskiego.

Wkładkę założył: mgr inż. arch. Oskar Huniak 2017 r.

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora

orientacja

widok od południowego- wschodu

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

BRZESKO

Kaplica na cmentarzu parafialnym

Ilustracje dodatkowe.

*widok od północy**widok od zachodu**widok od wschodu*

Wkładkę założył: mgr inż. arch. Oskar Huniak 2017 r.

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora

wejście do kaplicy

szczyt

otwór okienny

1. Miejscowość

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

BRZESKO

Kaplica na cmentarzu parafialnym

Ilustracje dodatkowe.

tablice epitafijne przy wejściu

sygnaturka w dachu kaplicy

Wkładkę założył: mgr inż. arch. Oskar Huniak 2017 r.

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum autora

tablice epitafijne we wnętrzu

ołtarzyk

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
BRZESKO	Kaplica na cmentarzu parafialnym	Ilustracje dodatkowe.

sklepienie kolebkowe kaplicy